

HZN **e** glasilo

Broj 5/2023

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

NORME IZ PODRUČJA

HZN/TO 159, *Ergonomija*

HZN/TO 556, *Osobna zaštitna oprema*

HZN/TO 557, *Zaštitna odjeća*

HZN/TO 558, *Zaštita dišnih puteva*

SIGURNOSTI I ZAŠTITE ZDRAVLJA NA RADU

28. travnja

Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja na radu

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 15. 2023.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis, Marina Babić, Melanija Grubić Sutara, Tatjana Majić

Lektura: Ivana Canosa

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2023-05-31

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Sadržaj 5/2023

Proslov	4
• Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja na radu - 28. travnja	5
• Svjetski dan mjeriteljstva - 20. svibnja	7
Novosti iz HZN-a	
• Studenti Građevinskog i arhitektonskog fakulteta iz Osijeka posjetili HZN	8
• HZN na Drone Days 2023	10
Novosti iz HZN/TO-a	
• Članovi Hrvatskog zavoda za norme	12
• Odluke Upravnog vijeća vezane za članstvo u HZN-u	13
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
ISO	
• SIGURNO MJESTO RADA ZA SVE: Brojni izazovi u ostvarenju sigurnijeg i zdravijeg svijeta rada	14
IEC	
• Kibernetička sigurnost: zaštita e-trgovine i internetskih bankovnih transakcija	16
CEN i CENELEC	
• EN 16440-2:2023 – nova, dragocjena norma za prijevoz robe osjetljive na temperaturu	17
• CEN i CENELEC pozdravljaju pokretanje panel istraživanja o potrebama za europskim normama	18
ETSI	
• Nova ETSI-jeva norma omogućava hitne komunikacije sljedeće generacije	19
• ETSI u brojevima	20
Novosti iz EU	
• Dan Europe i Europska godina vještina 2023.	21
• Europska komisija planira pokrenuti panel istraživanje o potrebama za europskim normama	22

Naslovnica: *Vizual povodom Svjetskog dana sigurnosti i zaštite zdravlja na radu - 28. travnja; fotografija i ilustracija preuzete s www.istockphoto.com*

HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A39)

ISSN 1847-4217

Poštovani čitatelji!

Pred vama je peti broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2023. godini.

Treće izdanje DroneDays 2023, međunarodnog skupa o bespilotnim letjelicama, održano je 4. i 5. svibnja 2023. godine na Fakultetu elektrotehnike i računarstva (FER) u Zagrebu. Skup su posjetile i djelatnice Hrvatskoga zavoda za norme, a kratki osvrt pronađite u našoj rubrici Novosti iz HZN-a.

„Mjerenja koja podržavaju globalni sustav hrane“ tema je ovogodišnjega Svjetskog dana mjeriteljstva, koji se obilježava 20. svibnja. Cilj mu je osigurati potrebne alate i norme kojima se osigurava da prehrambeni proizvodi ispunjavaju zahtijevanu razinu kvalitete, sigurnosti i usklađenosti s propisima.

Kao i u svakom broju, u rubrici Novosti iz HZN/TO-a nalazi se tablica u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme. Donosimo i Odluke s 14. elektroničke sjednice Upravnog vijeća, koje se odnose na članstvo u HZN-u.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija donosimo zanimljivosti iz rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Dana 28. travnja obilježen je Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja pri radu i tom prigodom donosimo ISO-ov prilog o brojnim izazovima u ostvarenju sigurnijeg i zdravijeg svijeta rada.

CEN i CENELEC pozdravljaju inicijativu Europske komisije o pokretanju panel istraživanja o potrebama za europskim normama radi osiguravanja podataka o ulozi normizacije u potpori politici inovacija. Tu je i prilog o novoj europskoj normi EN 16440-2:2023 za prijevoz robe osjetljive na temperaturu.

Iz IEC-a donosimo prilog o novoj međunarodnoj normi ISO/IEC 29128-1, koja će pomoći u poboljšanju sigurnosti internetskih transakcija uključujući bankarstvo, e-trgovinu i e-poštu.

ETSI-jev odbor EMTEL, koji se bavi komunikacijama prema hitnim službama, objavio je prerađenu verziju specifikacije ETSI TS 103 479 u kojoj se definiraju osnovne usluge sljedeće generacije (*Next Generation Core Services*, NGCS).

Ugodno čitanje!

18
godina

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

SVEČANO OBILJEŽAVANJE 18. GODIŠNJICE RADA HRVATSKOGA ZAVODA ZA NORME

3. srpnja 2023. godine
Hotel International, Zagreb

NORME ZA BOLJI, PRAVIČNIJI, UKLJUČIVJI I ODRŽIVJI SVIJET

Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja na radu - 28. travnja

Od 2003. godine Međunarodna organizacija rada (*International Labour Organization, ILO*) svakog 28. travnja u godini obilježava Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja pri radu. Od 2007. godine u Republici Hrvatskoj se na taj dan, odlukom Hrvatskog sabora, obilježava Nacionalni dan zaštite na radu.

Svrha obilježavanja ovog dana je podizanje svijesti o važnosti unaprjeđenja zaštite na radu, smanjenja broja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom te sprječavanja nastanka invalidnosti radnika. Obilježavanjem ovog dana naglašava se važnost osiguranja zdravog i sigurnog okruženja za rad, što je u skladu i s odredbama Europske konvencije o ljudskim pravima prema kojima svaki radnik ima pravo raditi u uvjetima u kojima se čuva njegovo zdravlje, sigurnost i dostojanstvo.

U ostvarenju ovog cilja svoj doprinos moraju dati svi dionici u sustavu, od tijela javnih vlasti, socijalnih partnera, poslodavaca, znanstveno – istraživačkih institucija, osiguravatelja pa sve do samih radnika koji trebaju ukazivati na nepravilnosti u radnom okruženju.

Na dan obilježavanje Svjetskog dana sigurnosti i zaštite zdravlja pri radu prezentiraju se aktualnosti vezane uz određene temu iz područja zaštite na radu. U skladu s navedenim, ove godine predstavlja se početak dvogodišnje kampanje Europske agencije za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA) „Siguran i zdrav rad u digitalno doba“ čiji je cilj razvijanje svijesti o utjecaju digitalne tehnologije na rad i radna mjesta te povezane izazove i mogućnosti sigurnosti i zdravlja na radu. Kampanja se sastoji od pet prioriteta područja: rada putem digitalnih platformi, napredne robotike i umjetne inteligencije, rada na daljinu, pametnih digitalnih sustava te upravljanja radnicima uz pomoć umjetne inteligencije.

Modul „Tvrтка prijatelj zdravlja“

Kako prosječna osoba na svom radnom mjestu provede 1/3 dana, radno mjesto predstavlja važan kontekst za promicanje zdravlja. Imajući u vidu potrebu promicanja zdravlja na radnom mjestu Ministarstvo zdravstva i Hrvatski zavod za javno zdravstvo su u okviru Nacionalnog programa „Živjeti zdravo“ osmislili modul pod nazivom „Tvrтка prijatelj zdravlja“, vezan uz gospodarstvo i očuvanje i promicanje zdravlja na radnom mjestu.

Modul Tvrтка prijatelj zdravlja usmjeren je organizacijama i zaposlenicima te potiče uvođenje posebnih oznaka za radna okruženja koja zaposlenicima omogućuju usvajanje zdravih životnih navika, promiču zdravlje na radnom mjestu i iskazuju pozitivnu brigu o zdravlju zaposlenika te očuvanju okoliša. Implementacijom ovog modula, kroz suradnju zavoda za javno zdravstvo i radnih organizacija, radno mjesto postaje glavno mjesto promicanja dugoročnih promjena ponašanja usmjerenih unaprjeđenju zdravlja te se postiže višestruka korist za zaposlenike, poslodavce i širu zajednicu. Navedene promjene uključuju promicanje zaštite zdravlja, pravilne prehrane, tjelesne aktivnosti, mentalnog zdravlja, nepušenja i nepijanja alkohola.

Više informacija o tome kako postati Tvrтка prijatelj zdravlja.

Promicanje zdravlja na sastancima, konferencijama i edukativnim aktivnostima

Sastanci i konferencije važan su dio aktivnosti na radnom mjestu. Oni služe za povezivanje, razmjenu i procjenu informacija te strateško rješavanje različitih poslovnih procesa. Često se upravo na sastancima i konferencijama poslužuje hrana bogata masnoćama, dodanim šećerima i solju, a rijetko se poslužuje voće, povrće i cjelovite žitarice. Sastanci i konferencije također uključuju i puno sjedenja te smanjuju mogućnost sudionicima da budu tjelesno aktivni. Sve to smanjuje koncentraciju, produktivnost i razinu energije sudionika.

Stvaranje zdravijeg radnog okruženja i promicanje zdravog stila života na sastancima i konferencijama pruža mogućnost da zaposlenici usvoje zdrave navike te tako smanje rizik za nastanak kroničnih nezaraznih bolesti poput šećerne bolesti tipa 2, bolesti srca i krvnih žila, zloćudnih novotvorina i debljine. Upravo s ciljem promicanja zdravlja i povodom obilježavanja Svjetskog dana sigurnosti i zaštite zdravlja na radnom mjestu tim projekta Živjeti zdravo napisao je kratke preporuke o održavanju sastanaka, konferencija i edukativnih aktivnosti koje promiču zdravlje.

ŽIVJETI
ZDRAVO

28. travnja 2023.

Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja na radu

Neka radno mjesto bude mjesto koje potiče i podržava zdrave navike svojih zaposlenika!

Izvor: HZJZ

Hrvatske norme iz područja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu izrađuju sljedeći tehnički odbori Hrvatskoga zavoda za norme:

- [HZN/TO 159, Ergonomija](#)
- [HZN/TO 556, Osobna zaštitna oprema](#)
- [HZN/TO 557, Zaštitna odjeća](#)
- [HZN/TO 558, Zaštita dišnih putova.](#)

Ako ste zainteresirani sudjelovati u radu navedenih odbora i za dodatne obavijesti o radu odbora HZN/TO 159, HZN/TO 556, HZN/TO 557 i HZN/TO 558 možete se obratiti tajnici navedenih tehničkih odbora Boženi Mesek, višoj stručnoj savjetnici za normizaciju u području zdravlja, okoliša i medicinske opreme (bozena.mesek@hzn.hr)

Detaljnije informacije o hrvatskim normama koje su izradili i prihvatili navedeni tehnički odbori možete pronaći u katalogu hrvatskih norma te repozitoriju HRN4You. Za besplatan uvid u sadržaj norma možete najaviti svoj dolazak u [normoteku](#), a za kupnju navedenih norma ili bilo kojega normativnog dokumenta pošaljite popunjeni obrazac za ponudu na e-adresu prodaja@hzn.hr.

Svjetski dan mjeriteljstva – 20. svibnja 2023.

Svjetski dan mjeriteljstva

REPUBLIKA HRVATSKA
Državni zavod za mjeriteljstvo

Mjerenja kao potpora globalnom prehranbenom sustavu

Bureau
International des
Poids et
Mesures

20. svibnja 2023.
www.worldmetrologyday.org

Poruka direktora BIPM-a i BIML-a

Martin Milton
Direktor BIPM-a

Anthony Donnellan
Direktor BIML-a

Mjerenja kao potpora globalnom prehranbenom sustavu

Hrana igra presudnu ulogu u ljudskom životu. Pristup sigurnoj hrani po pristupačnim cijenama predstavlja jedan od najvećih izazova za vlade širom svijeta. Tom cilju teže i poljoprivrednici te proizvođači hrane, koji putem distributera i preprodavača prodaju svoje proizvode potrošačima na međunarodnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

Tako je ukupna vrijednost trgovine prehrambenim proizvodima u 2021. godini iznosila 22 bilijuna američkih dolara, što je činilo otprilike 20% sveukupne svjetske trgovine.

Kako bi proizvođači uopće mogli sudjelovati na međunarodnom tržištu i imati pristup tržištima visokovrijednih proizvoda, trebaju dokazati da zadovoljavaju prehrambene standarde. Ujedno, vlade moraju zajamčiti sigurnost hrane i poštenu trgovinu, pogotovo na lokalnim tržištima hrane. U tom su smislu ključna pouzdana mjerenja količine i kvalitete prerađenih i neprerađenih namirnica kojima se trguje.

Stoga je Svjetski dan mjeriteljstva 2023. usredotočen na brojne izazove mjerenja, kojima se valja pozabaviti kako bi se osigurala djelotvornost globalnog prehranbenog sustava. Evo nekoliko primjera:

- količina kupljene i prodane hrane mjeri se u odnosu na njezinu masu ili obujam. Raspon tih mjerenja seže od golemih količina žitarica i pšenice kojima se trguje na svjetskoj razini pa sve do brzih automatiziranih vaganja kojima se jamči točnost označavanja količine punjenja pretpakiranih proizvoda;
- djelotvorno skladištenje i pakiranje hrane ovisi o preciznoj kontroli temperature i vlage njezinog skladišnog okoliša;
- kvaliteta i izvornost hrane određuju se mjerenjem njezinog kemijskog sastava. To podrazumijeva mjerenja kojima će se zajamčiti da ona sadrži one razine vitamina koje su navedene na etiketi, pa sve do mjerenja izotopskog sastava hrane radi utvrđivanja porijekla visokovrijednih namirnica poput meda ili vina; i
- sigurnost hrane osigurava se detaljnim mjerenjima u svrhu otkrivanja prisutnosti kemijske kontaminacije kao što su ostatci pesticida i teški metali ili biološke kontaminacije poput mikotoksina.

Opće je priznata činjenica da živimo u vremenu u kojem smanjenje prirodnih resursa i utjecaji klimatskih promjena predstavljaju značajan izazov za globalni prehranbeni sustav. Stoga nas ne treba čuditi da su ciljevi poput svijeta bez gladi i općeg pristupa čistoj vodi obuhvaćeni dokumentom Ujedinjenih naroda pod nazivom Ciljevi održivog razvoja.

Zato se veselimo što ćemo Svjetski dan mjeriteljstva ponovno proslaviti u društvu naših dionika širom svijeta.

Više na <https://worldmetrologyday.org>

Bureau
International des
Poids et
Mesures

Izvor: DZM

Studenti Građevinskog i arhitektonskog fakulteta iz Osijeka posjetili HZN

Priredila: Mirjana Fijolić

Fotografije: Boris Opašić, HZN

Studenti Građevinskog i arhitektonskog fakulteta iz Osijeka posjetili su Hrvatski zavod za norme, koji je zajedno s Hrvatskom akreditacijskom agencijom primio studente i organizirao posjet.

Grupa od 20-tak studenata I. godine diplomskog sveučilišnog studija Građevinarstvo – smjer Organizacija, tehnologija i menadžment građenja iz predmeta Upravljanje kvalitetom u pratnji prof. dr. sc. Zlate Dolaček-Alduk, dipl. ing. građ., imala je priliku upoznati se s akreditacijom, normizacijom i funkcioniranjem javne uprave.

Općenito o normizaciji, stručnim radnim tijelima HZN-a, sudjelovanju u radu europskih i međunarodnih radnih tijela, područjima normizacije, graditeljstvu u Hrvatskoj, eurokodovima i normizaciji u području graditeljstva govorili su Dražen Biošić, dipl. kem. ing., voditelj Odsjeka za opća područja normizacije, Jasminka Minjević-Ivanović, dipl. ing. arh., viša stručna savjetnica za normizaciju u području graditeljstva i Slaven Cvitanović, mag. ing. aedif., viši stručni savjetnik za normizaciju u području graditeljstva u HZN-a.

„Normizaciji i akreditaciji potrebni su studenti i mladi stručnjaci. Mladi unose svježinu i odvažnost u radu, a u normizaciju mogu donijeti nova, digitalna znanja i vještine“, poruka je koju je studentima uputila Jasminka Minjević-Ivanović pozivajući ih da se uključe u aktivnosti HZN-a.

Prof. dr. sc. Zlata Dolaček-Alduk objasnila je da je poznavanje i primjena norma važan aspekt u radu i poslovanju inženjera građevinarstva te dodala da posjet HZN-u omogućuje studentima bolje povezivanje sadržaja predmeta, upoznavanje s okruženjem u kojem nastaju norme i spoznaju o primjeni norma u svakodnevnom životu.

„Prilika je to i za spoznaju o ulozi sektora visokog obrazovanja u procesu donošenja norma i za otvaranje mogućnosti sudjelovanja studenata u radu nacionalnoga normirnog tijela“, zaključila je Dolaček-Alduk.

Nova generacija eurokodova

O eurokodovima, skupu norma iz područja graditeljstva za proračun svih vrsta konstrukcija i inženjerskih građevina (niz norma HRN EN 199x) čijom se primjenom ostvaruje mehanička otpornost, stabilnost, uporabljivost i trajnost konstrukcije, govorio je Slaven Cvitanović iz HZN-a.

“

NOVI EUROKODOVI

- Eurokod 11, *Konstrukcijsko staklo*
- EN 1991-1-8, *Utjecaj valova i struja na obalne konstrukcije*
- EN 1991-1-9, *Atmosfersko zaleđivanje*

„Objava nove generacije eurokodova započela je 2022. a nastavlja se sve do 2026. godine uz proširenje područja rada na postojeće zgrade, konstrukcije i njihovo ojačanje, poboljšanje praktične primjene u svakodnevnom radu i daljnje smanjenje broja NDP-ova, parametara koji se kroz nacionalne dodatke smiju odabrati na nacionalnoj razini“, najavio je Slaven Cvitanović.

Fond i usluge normoteke HZN-a predstavila je dr. sc. Ana Marija Boljanović, voditeljica Odsjeka za poslove normoteke Hrvatskoga zavoda za norme i kontaktne točke za mikro, male i srednje poduzetnike, navodeći primjere upita korisnika i poduzetnika.

„Normoteka HZN-a informacijska je dokumentacijska i komunikacijska središnjica HZN-a koja održava zbirke norma i raspolaze bazama podataka o normama te alatima za pretraživanje podataka o normama. Svim zainteresiranim korisnicima omogućen je besplatan uvid u norme, informiranje korisnika o normama i izdavanje suglasnosti za uporabu dijelova norma. Podrška korisnicima postoji i putem aplikacija HZN-a - HZNacrti, HRN4You. Normoteka djeluje kao nacionalna kontaktna točka za mikro, mala i srednja poduzeća“, objasnila je Ana Marija Boljanović.

Poznavanje rada institucija infrastrukture kvalitete važne su u budućoj karijeri

„Ovaj, već tradicionalni posjet osječkih studenata predstavlja način da se mladi ljudi upoznaju s normizacijom i akreditacijom i ostalim institucijama infrastrukture kvalitete koja je važna u njihovoj budućoj karijeri“, rekla je ravnateljica Hrvatske akreditacijske agencije, mr.sc. Mirela Zečević.

Načelnica Odjela za akreditiranje ispitnih i mjernih laboratorija dr.sc. Ana Čop upoznala je studente s radom Hrvatske akreditacijske agencije (HAA) kao neovisne i neprofitne javne ustanove koja obavlja poslove nacionalne službe za akreditaciju, navodeći niz primjera iz prakse.

“

Aplikacija HRN4You obuhvaća više od 55 300 vrijedećih/povučenih norma i drugih normativnih dokumenata

HZN na DRONEDAYS 2023

Povezano s osnivanjem novoga tehničkog odbora HZN/TO 583, *Sustavi bespilotnih letjelica*, predstavnici HZN-a sudjelovali su na 3. međunarodnom skupu o bespilotnim letjelicama DroneDays 2023, koji je održan 4. i 5. svibnja 2023. godine na Fakultetu elektrotehnike i računarstva (FER) u Zagrebu.

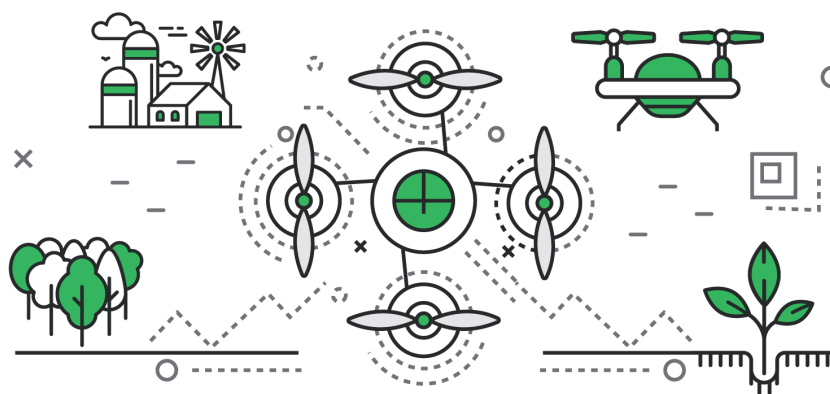
Na FER-u su se okupili brojni međunarodni stručnjaci iz akademske zajednice, poduzetništva i industrije kako bi predstavili nove tehnologije i izazove u primjeni bespilotnih letjelica. Osim pozvanih predavanja, ovogodišnji posjetitelji mogli su sudjelovati i u panel raspravama o društvenoj prihvaćenosti bespilotnih letjelica te o inovacijama i poduzetničkim prilikama povezanim s dronovima. Svi posjetitelji FER-a imali su priliku posjetiti izložbeni prostor u kojemu su poduzeća predstavila svoje najnovije usluge i proizvode, a tehničke demonstracije novih tehnologija za dronove održane su u letačkoj zoni. DroneDays 2023 organizirao je Fakultet elektrotehnike i računarstva (FER) i njegov Laboratorij za robotiku i inteligentne sustave upravljanja (LARICS), a skup je sufinanciran iz Horizon Europe projekta AeroSTREAM te Interreg projekta MARBLE. U fokusu trećeg izdanja DroneDaysa primjena je dronova u poljoprivredi, šumarstvu i logistici. Brojne primjene dronova, kao što su pregledavanje velikih površina zemlje, određivanje kvalitete tla, praćenje rasta biljaka, detekcija štetnika na usjevima te prikupljanje podataka o klimatskim uvjetima, uvelike će unaprijediti poljoprivredu kakvu poznajemo danas.

Osim toga, dronovi su koristan alat u sprječavanju požara i suša, pošumljavanju i nadgledanju bioraznolikosti te dostavi lijekova i hrane u nedostupna područja. Više o događaju možete pronaći na službenim mrežnim stranicama: <http://dronedays.fer.hr/>

Ovaj je skup bio dobra prilika za neposredan kontakt s predstavnicima regulatornih tijela, stručnjaka i proizvođača u području bespilotnih letjelica, koji bi mogli prepoznati svoj interes za uključivanje u rad nacionalnog tehničkog odbora HZN/TO 583, *Sustavi bespilotnih letjelica*. Njegovo područje rada uključuje normizaciju u području sustava bespilotnih zrakoplova (UAS) uključujući klasifikaciju, dizajn, proizvodnju, rad i sigurnosno upravljanje operacijama UAS-a, uz izuzetak onih područja aktivnosti koja se odnose na opremu za zemaljsku podršku zrakoplovu, upravljanje zračnim prometom i kvalitetom zraka u kabini civilnog zrakoplova (kemijski agensi).

I ovim putem pozivamo sve zainteresirane za članstvo u HZN-u i uključivanje u rad tehničkog odbora HZN/TO 583, *Sustavi bespilotnih letjelica*.

Za sve dodatne obavijesti možete se obratiti Gordani Tabain, višoj stručnoj savjetnici za normizaciju u području prijevoza, rukovanja materijalima i pakiranja e-poštom: gordana.tabain@hzn.hr ili telefonom (01) 610 67 68.

DRONEDAYS

AERIAL VEHICLES END-USER WORKSHOP

4th – 5th May 2023 ○ FER ○ Zagreb, Croatia

priredila: Danijela Novota Krajnović

HZN/TO 583, Sustavi bespilotnih zrakoplova

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

novi tehnički odbor osnovan pri Hrvatskome zavodu za norme

O NAMA

Što je HZN?

Hrvatski zavod za norme nacionalno je normirno tijelo, neovisna javna ustanova nadležna za uređenje sustava normizacije u RH.

Što je normizacija?

Normizacija je djelatnost čiji je rezultat norma, dokument u kojemu se propisuju tehnički zahtjevi koje treba zadovoljiti kakav proizvod, proces ili usluga.

Zašto normizacija?

Normizacija je podrška gospodarstvu i tehnička podrška zakonodavstvu, olakšava međunarodnu trgovinu i u službi je zaštite potrošača.

TEHNIČKI ODBOR

HZN/TO 583

Tehnički odbor HZN/TO 583, *Sustavi bespilotnih zrakoplova* prati rad europskog tehničkog odbora CEN/TC 471, *Unmanned aircraft systems (UAS)*.

PODRUČJE RADA:

Normizacija u području sustava bespilotnih zrakoplova (UAS), uključujući klasifikaciju, projektiranje, proizvodnju, rad i sigurnosno upravljanje operacijama UAS-a, uz izuzetak onih područja aktivnosti koja se odnose na opremu za zemaljsku podršku zrakoplovu, upravljanje zračnim prometom i kvalitetom zraka u kabini civilnoga zrakoplova (kemijski agensi).

Pozivamo sve zainteresirane za članstvo u HZN-u i uključivanje u rad tehničkog odbora *Sustavi bespilotnih zrakoplova*.

Više o HZN-u i članstvu možete pronaći na našoj mrežnoj stranici www.hzn.hr.

DODATNE OBAVIJESTI:

Gordana Tabain, viša stručna savjetnica za normizaciju u području prijevoza, rukovanja materijalima i pakiranja

e-pošta: gordana.tabain@hzn.hr

tel. +385 1 610 67 68

HRVATSKI ZAVOD ZA NORME

Ulica grada Vukovara 78
tel: +385 1 610 60 95

NORMOTEKA

tel: +385 1 610 60 51
normoteka@hzn.hr

PRODAJA

tel: +385 1 610 60 52
prodaja@hzn.hr

Za više informacija posjetite našu mrežnu stranicu www.hzn.hr.

Pratite HZN na LinkedInu .

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku u svibnju 2023. godine.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2023-05-10
Članovi promatrači	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	6
Fizičke osobe	0
Ukupno članova promatrača	6
Redoviti članovi	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	150
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove	17
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore i udruženja registrirana u Sudskom registru	6
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva i udruge osnovane prema Zakonu o udrugama i registrirane u Registru udruga	8
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – osnovne i srednje škole	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	21
Fizičke osobe – pojedinci	17
Fizičke osobe – obrtnici	2
Tijela državne uprave	25
Ukupno redovitih članova	249
Ukupno članova HZN-a	255

Odluke Upravnog vijeća vezane za članstvo u HZN-u

NOVI ČLANOVI

Prihvaćaju se prijave za članstvo u Hrvatskom zavodu za norme pristigle u vremenskom razdoblju od 28. travnja 2023. do 10. svibnja 2023. godine.

Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
ODIEMAX INŽENJERING d.o.o.	Redovito	Zagreb
ALFA ATEST d.o.o.	Redovito	Split
JAM BUCKET d.o.o.	Redovito	Zagreb
RIMAC TECHNOLOGY d.o.o.	Redovito	Sveta Nedelja

PRESTANAK ČLANSTVA

Donosi se Odluka o prestanku članstva u Hrvatskom zavodu za norme na vlastiti zahtjev člana pristigle u vremenskom razdoblju od 28. travnja 2023. do 10. svibnja 2023. godine.

Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
MAGIS LUX d.o.o.	Redovito	Split
RAVECON d.o.o.	Redovito	Sesvete
DIGITAL CONSTRUCTION TECHNOLOGIES GROUP d.o.o.	Redovito	Zagreb

Kako članstvom u HZN-u pridonijeti pripremi hrvatskih norma?

Svi zainteresirani predstavnici mjerodavnih tijela državne uprave, proizvođača, ispitnih i potvrđenih institucija, razvojnih, obrazovnih i znanstvenih ustanova, gospodarskih i obrtničkih komora, stručnih udruženja, udruga potrošača okupljeni u tehničkim odborima u HZN-u konsenzusom odlučuju o tehničkim pitanjima i predlažu prihvaćanje norma u hrvatsku normizaciju.

Pozivaju se svi zainteresirani da se uključe u članstvo HZN-a, da daju doprinos razvoju hrvatske normizacije te da promiču dragovoljnu primjenu norma u Republici Hrvatskoj.

Više o članstvu u Hrvatskom zavodu za norme možete pronaći na [našoj mrežnoj stranici](#).

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

SIGURNO MJESTO RADA ZA SVE

Brojni izazovi u ostvarenju sigurnijeg i zdravijeg svijeta rada

Svijet rada mijenja se vrtoglavom brzinom. Više nije dovoljno da upravljanje zdravljem i sigurnošću na radu ide ukorak s promjenama; ono uvijek mora biti korak ispred - radi sigurnosti radnika.

Martin Cottam

Konzultant za sustave upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu i sustave upravljanja kvalitetom; predsjednik tehničkog odbora ISO/TC 283 koji se bavi upravljanjem zdravljem i sigurnošću na radu

Velika pozornost koja se sada poklanja zdravlju i sigurnosti na radu često se pripisuje pandemiji bolesti COVID-19. Međutim, iako je u mnogim organizacijama pandemija zaista razlog za to, postoje i druga pitanja zbog kojih će ono biti u središtu pozornosti i tijekom sljedećeg desetljeća.

Među njima su novi rizici povezani s klimatskim promjenama, promjene u svijetu rada kao što su rad na daljinu i rad od kuće, prijeko potreban naglasak na mentalnoj dobrobiti i fleksibilni modeli zapošljavanja, tipični u tzv. „ekonomiji gaža“ (*gig economy*), tj. ekonomiji honorarnih poslova. Tu su i širi trendovi kao što su nove tehnologije i demografske promjene.

Učinak imaju i promjene u društvenim očekivanjima, koje se odražavaju u izvaji Međunarodne organizacije rada iz 2022. godine da je sigurno i zdravo radno okruženje temeljno načelo i pravo na radu. Zdravlje i sigurnost na radu ključna je sastavnica predanosti organizacije socijalnom aspektu društveno odgovornog ulaganja. Napredak u pogledu raznolikosti i uključivosti otvara i pitanja povezana s upravljanjem zdravljem i sigurnošću na radu, gdje pristup „univerzalne veličine“ ne ispunjava u dovoljnoj mjeri pojedinačne potrebe radnika.

Mentalno zdravlje i dobrobit

Iako su mnogi od neposrednih problema zdravlja i sigurnosti na radu izazvani bolešću COVID-19 sada smanjeni, postoje i brojni drugi problemi. Možda je najznačajniji utjecaj rada na psihičko zdravlje i dobrobit radnika. Svijest radnika o tom utjecaju raste, a raste i očekivanje da bi organizacije mogle i trebale činiti više kako bi njime upravljale, uz već postojeće obveze u pogledu fizičkog zdravlja i sigurnosti radnika.

Utjecaj rada na psihičko zdravlje i dobrobit radnika u središtu je mnogih rasprava i dostupne su razne smjernice. Među njima je ISO 45003, međunarodna norma koja organizacijama svih veličina pruža smjernice za upravljanje psihološkim rizikom.

Jasno je da rad može negativno utjecati na dobrobit ljudi – zbog organizacije rada, socijalnih čimbenika ili aspekata radnog okruženja. Međutim, unatoč dokazima da učinkovite mjere mogu pozitivno utjecati na mentalno zdravlje, zadovoljstvo poslom i produktivnost, nije poznato koliko je organizacija već poduzelo takve mjere.

Ustvari, razmjernost problema tek sada postaje jasan. Najnovija svjetska anketa o riziku *World Risk Poll* Lloydove zaklade Register Foundation pokazala je da su nasilje i uznemiravanje na radnom mjestu karakteristični u nekim djelatnostima, odnosno područjima te ustrajni i rašireni na globalnoj razini: jedna od pet osoba doživjela je neki oblik nasilja i uznemiravanja na radnom mjestu. Da bi se riješio taj problem, organizacije moraju razmotriti svoje vrijednosti, društvene strukture i okruženje koje pružaju svojim radnicima.

Klimatske promjene

Klimatske promjene već utječu na milijune radnika diljem svijeta. Najraširenija manifestacija klimatskih promjena ekstremne su vremenske pojave, npr. ekstremne vrućine, hladnoće, vjeter i kiša, koje ne utječu samo na one koji rade na otvorenom. Međutim, učinci klimatskih promjena daleko nadilaze vremenske pojave i uključuju dugoročne učinke na biološku raznolikost, opskrbu hranom i vodom, otpornost infrastrukture i sredstva kojima proizvodimo energiju. Koraci potrebni za smanjenje emisija i prilagodbu našeg svijeta promjenama, koje su ionako neizbježne, dovest će do novih tehnologija, novih radnih mjesta i novih načina rada, a svi oni nose svoje opasnosti i rizike.

Trenutačno se čini da mnoge organizacije i dalje tretiraju učinke klimatskih promjena kao „jednokratne“ događaje, a razmjerno malo njih proaktivno razmatra što bi mogle učiniti za zdravlje i sigurnost svojih radnika. Potrebno je učiniti više kako bi se povećala prepoznatljivost tog problema u organizacijama.

U tehničkom odboru **ISO/TC 283**, koji se bavi normizacijom upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu, osnovali smo novu skupinu koja će se time baviti i izraditi smjernice za pomoć organizacijama u rješavanju ovoga izazova.

ISO/TC 283 - The ISO Committee on Occupational Health and Safety

Nove tehnologije

Iz perspektive zdravlja i sigurnosti na radu, napredak tehnologije donosi i rizike i prilike. Oni mogu pozitivno utjecati na našu sposobnost upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu. Naprimjer, ako ljudi moraju komunicirati sa strojevima i robotima čije se djelovanje tijekom vremena razvija strojnim učenjem, mogu se pojaviti novi ili veći rizici. S druge strane, mogućnost primjene bespilotnih letjelica i robota umjesto ljudi u opasnim okruženjima omogućit će nam da smanjimo rizike, pod uvjetom da se mogu riješiti svi rizici koji proizlaze iz neovlaštenih upada ili neispravnosti.

U međuvremenu, pametna osobna zaštitna oprema, nosivi uređaji i druge tehnologije praćenja pružit će radniku dodatnu fizičku zaštitu jer će on i radno okruženje biti dio mreže povezane u stvarnom vremenu. Virtualna stvarnost otvorit će nove mogućnosti za izobrazbu i razvoj sposobnosti za zdravlje i sigurnost na radu.

Demografske promjene

Demografske promjene na radnom mjestu ubrzat će se u nadolazećim godinama. Neke zemlje suočavaju se sa smanjenjem broja stanovnika, a još više njih s njegovim starenjem. Druge zemlje, osobito u Africi, bilježe rast stanovništva i imaju pretežno mlado stanovništvo. U mnogim zemljama vjerojatno će sve više ljudi nastaviti raditi i u starijoj dobi, bit će više žena koje rade i više radnika migranata i imigranata s različitim razinama znanja lokalnoga radnog jezika.

Imat ćemo veći raspon dobi radne snage nego ikad prije, uz veće razlike u stilovima učenja, razinama pismenosti i načinima uporabe informacija. S gledišta zdravlja i sigurnosti na radu te će promjene zahtijevati od organizacija da više pozornosti posvete raznolikosti radne snage i potrebama pojedinaca. Naprimjer, kako najbolje uvesti u posao, osposobljavati i razvijati tako širok raspon ljudi i kako komunicirati s njima?

Uz demografske promjene svjedoci smo i promjena stavova prema radu i očekivanja u pogledu zaposlenja. Mlađa generacija promatra zaposlenje vrlo različito od starije – rijetko planiraju dugo ostati kod jednog poslodavca i manje se brinu za sigurnost posla te žele i očekuju raznoliku karijeru. Žele raditi za organizacije s čijom se svrhom i vrijednostima mogu poistovjetiti i imaju jasna očekivanja u pogledu načina na koji se njima upravlja i kako se razvijaju.

Da bi privukle i zadržale mlađe kadrove, organizacije će se morati baviti tim očekivanjima, ali i biti spremne za veću fluktuaciju radnika, uz povezane izazove održavanja kompetencija i uspješnosti upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu.

Doprinos ISO-a

Mnogi problemi i trendovi koji utječu i utjecat će na zdravlje i sigurnost na radu globalne su prirode. Temelj napretka stoga mora biti međunarodna suradnja.

ISO je platforma i snažan mehanizam za takvu suradnju: trenutačno u radu odbora ISO/TC 283 sudjeluju 73 zemlje, a još 26 zemalja s velikim zanimanjem promatra njegov rad. U radu nam pomaže deset međunarodnih tijela suradnika, uključujući granske organizacije i predstavnike poslodavaca i radnika.

To omogućuje djelotvornost i rezultate. ISO/PAS 45005 javno je dostupna specifikacija u kojoj se organizacijama daju smjernice o tome kako zaštititi radnike od rizika bolesti COVID-19. Objavljena je u kratkom roku u prvim mjesecima pandemije i osigurala je sredstvo za brzu razmjenu preporuka i dobre prakse. Preporuke i dobra praksa nadopunjavaju propise u zemljama u kojima oni postoje i popunjavaju praznine u zemljama gdje ne postoje.

Dakle, iako postoje mnogi dugogodišnji i cijenjeni izvori savjeta i smjernica o zdravlju i sigurnosti na radu na nacionalnoj i međunarodnoj razini, vjerujem da ISO daje poseban doprinos zahvaljujući suradnji i izgradnji međunarodnog konsenzusa o normama i savjetodavnim dokumentima o zdravlju i sigurnosti na radu.

O Martinu Cottamu

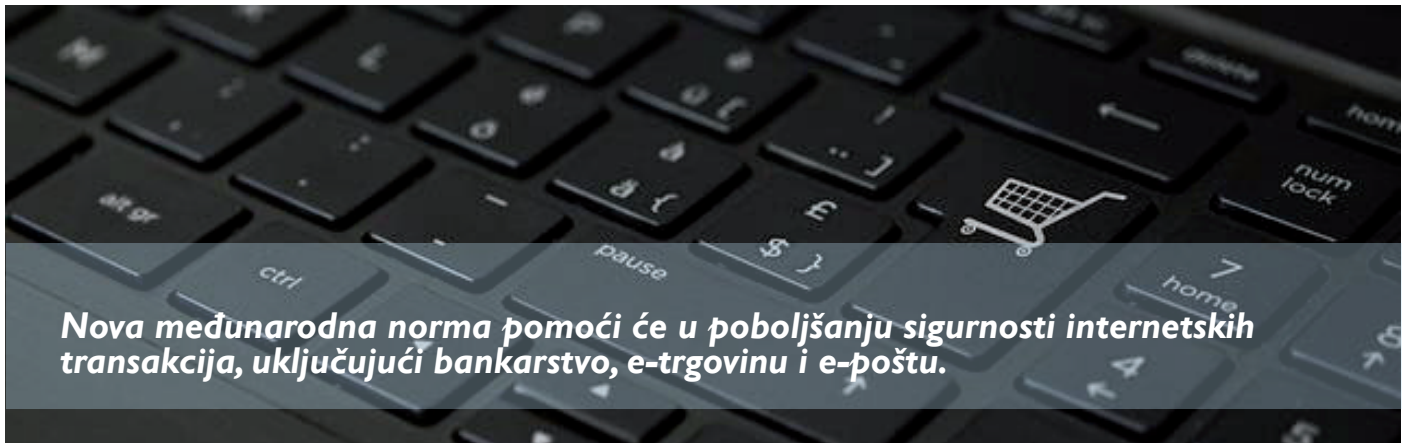
Martin Cottam stručnjak je za upravljanje rizicima tehnike. Većinu karijere proveo je u tvrtki Lloyd's Register, jednom od vodećih pružatelja profesionalnih usluga za inženjerstvo i tehnologiju u svijetu. Sada radi kao konzultant za sustave upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu i sustave upravljanja kvalitetom u pitanjima strategije, upravljanja i provedbe. Martin je sudjelovao u izradi nekoliko normi za sustave upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu, uključujući ISO 45001. Trenutačno je predsjednik tehničkog odbora ISO/TC 283, *Occupational health and safety management*.

Izvor: *Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO)*
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

KIBERNETIČKA SIGURNOST:

zaštita e-trgovine i internetskih bankovnih transakcija

Nova međunarodna norma pomoći će u poboljšanju sigurnosti internetskih transakcija, uključujući bankarstvo, e-trgovinu i e-poštu. Norma [ISO/IEC 29128-1](#) koristit će svim sustavima i aplikacijama koje se oslanjaju na kriptografske protokole.

Kriptografija ima ključnu ulogu u održavanju sigurnosti transakcija jer štiti informacije koje se prenose mrežama. Kada pošaljete poruku e-pošte ili se prijavite na svoj račun internetskog bankarstva, kibernetički kriminalci mogu presresti informacije koje prenosite mrežom i iskoristiti ih u protupravne svrhe.

Kriptografija omogućava sigurnu komunikaciju jer osigurava povjerljivost, cjelovitost i autentičnost informacija koje se prenose. Povjerljivost osigurava da informacijama može pristupiti samo predviđeni primatelj, cjelovitost znači da informacije nisu neovlašteno promijenjene tijekom prijenosa, dok se autentičnošću osigurava provjera pošiljatelja informacija.

Za sigurnosne stručnjake izazov je projektiranje i implementacija kriptografskog protokola, koji ispunjava sve željene funkcionalne i sigurnosne zahtjeve. Kriptografski protokol skup je pravila i postupaka kojima se uređuje sigurna komunikacija mrežom između dviju ili više strana.

Takav protokol definira metode šifriranja, dešifriranja i autentifikacije koje korisnicima omogućuju povjerenje u informacije koje se prenose mrežom i zaštitu osobnih i financijskih informacija.

Norma ISO/IEC 29128-1:2023 pruža okvir za provjeru specifikacija kriptografskog protokola na temelju najbolje akademske i industrijske prakse. Predlaže i jasno definiran postupak provjere koji se temelji na prihvaćenim znanstvenim metodama.

Svrha je nove norme osigurati objektivne dokaze da protokol ispunjava navedene sigurnosne ciljeve. Postupak provjere predložen u normi temelji se na najsuvremenijim tehnikama modeliranja protokola pomoću rigorozne logike, matematike i računalne znanosti.

Iako provjera nije jamstvo sigurnosti, postupak je osmišljen tako da osigura objektivne dokaze da protokol ispunjava navedene sigurnosne ciljeve. Kao i kod svakog modeliranja, rezultati su ograničeni opsegom i kvalitetom modela i alata koji se upotrebljavaju.

Norma ISO/IEC 29128-1 bitan je korak prema sigurnosti mrežne komunikacije i transakcija. U njoj se daje jasan i standardiziran okvir za provjeru dizajna protokola kako bi se lakše prepoznale i uklonile sve pogreške u dizajnu ili slabe strane koje bi napadači mogli iskoristiti.

Normu je izradio tehnički odbor SC 27 koji se bavi kibernetičkom sigurnošću u okviru zajedničkog tehničkog odbora IEC-a i ISO-a. SC 27 odgovoran je za izradu međunarodnih normi za sustave upravljanja informacijskom sigurnošću (ISMS) i povezana područja.

Područje rada odbora SC 27 obuhvaća izradu publikacija povezanih s upravljanjem informacijskom sigurnošću, kibernetičkom sigurnošću i zaštitom privatnosti. Uključuje izradu normi za sigurnost određenih informacijskih tehnologija i sustava, kao što su računalstvo u oblaku, mobilni uređaji i industrijski kontrolni sustavi.

Jedna je od dobro poznatih normi koje je izradio SC 27 norma ISO/IEC 27001, koja daje okvir za uvođenje i upravljanje ISMS-om. Rad odbora SC 27 ključan je za sigurnost i privatnost informacija u našem sve povezanim digitalnom svijetu.

Izvor: [Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo \(IEC\)](#)
(priređio: Ivo Andreis; prijevod: Tatjana Majić)

EN 16440-2:2023 – nova, dragocjena norma za prijevoz robe osjetljive na temperaturu

Cestama i željezničkim prugama svakodnevno tisuće vozila prevoze osjetljivu robu: svježe voće, meso, cvijeće, cjepiva, organe, medicinske proizvode ili kemikalije. Da bi ta roba zadržala svojstva, mora se prevoziti na stalnoj kontroliranoj temperaturi u odgovarajućim vozilima opremljenim potrebnom opremom.

Tehnički odbor CEN/TC 413, *Insulated means of transport for temperature sensitive goods with or without cooling and/or heating device* ima važnu ulogu u izradi normi koje osiguravaju kvalitetu te opreme.

Odbor je nedavno objavio važnu normu u tom području: EN 16440-2:2023, *Testing methodologies for refrigerating devices for insulated means of transport - Part 2: Eutectic cooling devices*.

Tom europskom normom utvrđuju se metode ispitivanja primjenjive na eutektičke rashladne uređaje za izoliranu prijevoznu opremu (kao što su kamioni, prikolice, izmjenjivi sanduci, druga prijevozna oprema i vagoni). Obuhvaćeni eutektički sustavi snižavaju odnosno održavaju temperaturu pomoću homogene smjese koja ima talište niže od tališta sastojaka. Ti se uređaji upotrebljavaju osobito za prijevoz hrane kao što je sladoled.

Prijelaz eutektičkih elemenata iz tekuće u krutu fazu može se izvesti kompresorom/kondenzatorom ugrađenim u vozilo ili nepomičnim izravnim ili neizravnim sustavom. Eutektički rashladni uređaji opremljeni su, prema potrebi, potrebnim komponentama za punjenje, prijenos i hlađenje i/ili uređajima za kontrolu temperature.

Normom EN 16440-2:2023 CEN osnažuje skupinu europskih normi potrebnih za prijevoz osjetljive robe na najsigurniji mogući način.

Tajništvo tehničkog odbora CEN/TC 413 vodi DIN, Njemački institut za normizaciju.

Izvor: CEN/CENELEC

(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

CEN i CENELEC pozdravljaju pokretanje panel istraživanja o potrebama za europskim normama

*Kako bi bolje shvatila potrebe gospodarstva za normizacijom koje proizlaze iz istraživanja i inovacija, Europska komisija planira pokrenuti prvi krug **Panel istraživanja o potrebama za europskim normama**. Istraživanje će nadopuniti nedavno usvojen **Kodeks prakse za normizaciju u europskom istraživačkom prostoru** i osigurati podatke o ulozi normizacije u potpori politici inovacija utemeljene na dokazima.*

Istraživanje će obuhvatiti velik uzorak gospodarstva EU-a i tako osigurati ravnomjernu zastupljenost poduzeća različitih veličina i iz različitih tehnoloških područja. Rezultati će biti objavljeni krajem 2023. godine, a bit će osnova za razvoj preporuka za kreatore politike, predstavnike gospodarstva i normizacijska tijela.

Istraživanje će provesti Institut Fraunhofer za istraživanje sustava i inovacija (Fraunhofer ISI), uz sudjelovanje prof. Knuta Blinda, predsjednika CEN-CENELEC-ove radne skupine STAIR (*Standards, Innovation & Research*). Inicijativa se temelji na iskustvu koje su DIN i DKE stekli njemačkim godišnjim panel istraživanjem o normizaciji.

CEN i CENELEC pozdravljaju inicijativu i raduju se što će poduprijeti pokretanje istraživanja u skladu s obvezom jačanja povezanosti normi i inovacija, koju su preuzeli u zajedničkoj Strategiji do 2030. godine.

Izvor: CEN/CENELEC
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Nova ETSI-jeva norma omogućava hitne komunikacije sljedeće generacije

Danas većina hitnih službi može primati samo glasovne pozive. Uz sva komunikacijska sredstva kojima se danas služe u svakodnevnom životu, građani očekuju da se njima mogu poslužiti i za poziv hitnoj službi. Kako bi pomogao u postizanju tog cilja, ETSI je upravo objavio prerađenu verziju specifikacije ETSI TS 103 479. U toj specifikaciji, koju je izradio tehnički odbor EMTEL koji se bavi komunikacijama prema hitnim službama, definiraju se osnovne usluge sljedeće generacije (*Next Generation Core Services, NGCS*).

One omogućavaju uporabu multimedijске komunikacije (glas, fotografije, videozapisi, tekst) za kontakt s odgovarajućim pozivnim centrom hitnih službi. Ovisno o zemlji, može postojati jedan ili više kontrolnih centara za hitne slučajeve, odnosno pristupnih točaka sigurnosnog poziva (PSAP-ovi). U slučaju da postoji nekoliko kontrolnih centara, oni su umreženi putem infrastrukture s komutacijom paketa, odnosno IP mreže za hitne službe (ESInet) kako bi se osigurala pouzdana infrastruktura za komunikaciju prema hitnim službama i razmjenu podataka u stvarnom vremenu. Time se ubrzava donošenje odluka i reakcije tijekom izvanrednih situacija.

Novom verzijom norme osigurava se i tehnička osnova za nacionalnu infrastrukturu s komutacijom paketa, čime se svim građanima omogućuje pristup komunikacijama prema hitnim službama. Ona uključuje zahtjev za podršku *Total Conversation* (tj. kombinaciji glasa, videa i teksta u stvarnom vremenu u jednom razgovoru) i tekstu u stvarnom vremenu koji, naprimjer, može pomoći osobama s oštećenjem sluha. Osim toga, kako bi se postiglo europsko usklađivanje komunikacija prema hitnim službama, ključno je odabrati pravo nazivlje, koje je također uključeno u novu specifikaciju.

„Ova nedavna publikacija bitna je za europsku normizaciju komunikacije u hitnim slučajevima. Ona se bavi tehničkim izazovima multimedijških razgovora koji dolaze iz različitih mreža, pa predstavlja važan doprinos osiguranju pristupa hitnim službama za sve. Drago nam je što možemo pridonijeti stalnom poboljšanju hitnih službi za sve europske građane”, kaže Wolfgang KAMPICHLER, izvijestitelj ETSI-ja za tu specifikaciju.

Vrlo je važna i interoperabilnost na međunarodnoj razini, a ETSI-jev tehnički odbor EMTEL, u koordinaciji s NENA-om, američkim nacionalnim udruženjem za sustav broja hitnih službi, standardizirao je označavanje imenskih prostora kako bi se stvorila osnova za globalnu normu.

Druga je stručna novina u specifikaciji ETSI TS 103 479 mehanizam za posuvremenjivanje podataka o lokaciji izravno s terminala, čak i tijekom aktivne komunikacije prema hitnoj službi. On omogućuje usmjeravanje do ispravnoga kontrolnog centra na temelju informacije o lokaciji. Tim se mehanizmom omogućuje i upravljanje situacijama roaminga, naprimjer kada ste u inozemstvu, ali ste na daljinu povezani s izvornim pružateljem usluga (OSP). Potonje se osobito primjenjuje na pružatelje usluga VoIP-a ili APP-a.

ETSI-jeva specifikacija omogućuje integraciju različitih mreža sa sljedećom generacijom osnovnih usluga mreže ESInet-a usklađenu s normom. S obzirom da primjena mobilnih komunikacija stalno raste, kompatibilnost s profilom 3GPP VoLTE posebno je važna i omogućuje uporabu izvornih komunikacijskih funkcija mobilnih uređaja u hitnim situacijama.

O ETSI-ju

ETSI svojim članovima pruža otvoreno okruženje kojim se podupire izrada, prihvaćanje i ispitivanje globalno primjenjivih normi za IKT sustave i usluge u svim sektorima industrije i društva. Mi smo neprofitno tijelo s više od 950 organizacija članica širom svijeta, iz 64 zemlje na pet kontinenata. Članovi čine raznoliku bazu velikih i malih privatnih tvrtki, znanstvenih organizacija, sveučilišta, državnih i javnih tijela. ETSI je u Europskoj uniji službeno priznat kao europska normizacijska organizacija (ESO).

Za više informacija posjetite nas na <https://www.etsi.org>

Izvor: ETSI
(priredila: Alica Glavaš; prijevod: Tatjana Majić)

ETSI U BROJEVIMA

stanje 2022-12-31

Na kraju 2022. godine ETSI je imao 938 članova iz 63 zemlje s pet kontinenata sa sljedećom strukturom članstva:

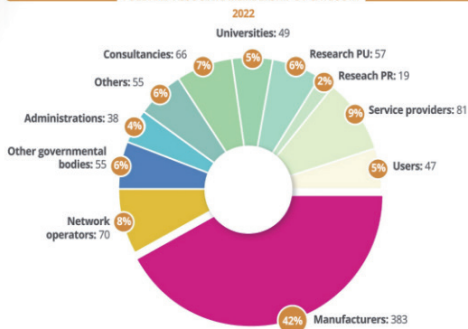
– punopravni članovi	760
– pridruženi članovi	170
– promatrači iz 9 država	8

Tijekom 2022. godine ETSI je objavio:

– tehnička specifikacija (TS)	2 899
– tehnički izvještaj (TR)	244
– ETSI-jeva norma oznake ES (ES)	32
– europska norma (telekomunikacijskog niza) (EN)	39
– ETSI-jeve upute (EG)	2
– posebni izvještaj (SR)	2
– specifikacija granske skupine (GS)	109
– izvještaj granske skupine (GR)	32
UKUPNO	3 359

Struktura ETSI-jeva članstva (postotak i broj članova):

– Administracija	38	(4 %)
– Konzultantske organizacije	66	(7 %)
– Proizvođači	383	(42 %)
– Mrežni operatori	70	(8 %)
– Privatna istraživačka tijela	19	(2 %)
– Javna istraživačka tijela	57	(6 %)
– Sveučilišta	49	(5 %)
– Druga vladina tijela	55	(6 %)
– Pružatelji usluga	81	(9 %)
– Korisnici	47	(5 %)
– Ostali članovi	55	(6 %)
UKUPNO	920	(100 %)

FULL AND ASSOCIATE MEMBERSHIP BY CATEGORY

	IN 2022	TOTAL SINCE 1988
Technical Specification (TS) ^[1]	2 899	44 973
Technical Report (TR) ^[2]	244	4 476
ETSI Standard (ES)	32	900
European Standard (telecommunications series) (EN) ^[3]	39	5 266
ETSI Guide (EG)	2	259
Special Report (SR)	2	115
Group Specification (GS)	109	564
Group Report (GR)	32	185
TOTAL	3 359	56 738

Europska komisija planira pokrenuti panel istraživanje o potrebama za europskim normama

Kako bi dodatno podržala prihvaćanje rezultata istraživanja i inovacija kroz normizaciju, Komisija je potpisala ugovor o razvoju i provedbi panel istraživanja o potrebama za europskim normama. Istraživanje će provesti konzorcij pod vodstvom belgijske konzultantske tvrtke Technopolis Group uz sudjelovanje Instituta Fraunhofer za istraživanje sustava i inovacija. Istraživanje će pomoći da se utvrde potrebe gospodarstva za normama kao mogućim rezultatima projekata istraživanja i inovacija, pridonijeti procjeni povezanosti okvirnih programa istraživanja i inovacija EU-a i potreba gospodarstva za normama te potaknuti svijest o važnosti normizacije za industriju.

Obuhvatit će velik uzorak gospodarstva iz svih članica EU-a radi ravnomjerne zastupljenosti poduzeća različitih veličina i iz različitih tehnoloških područja.

Rezultati istraživanja poduprijet će razvoj preporuka za tvorce politike, predstavnike gospodarstva i normizacijska tijela radi usklađenosti između potreba gospodarstva za normama, koje se temelje na istraživanju i inovacijama, i trenutne ponude takvih normi. Preporuke će pomoći budućim korisnicima javnih programa istraživanja i inovacija da utvrde mogućnosti i tehnike primjene normizacije u vrednovanju rezultata svojih projekata. Rezultati istraživanja trebali bi biti objavljeni u četvrtom tromjesečju 2023. godine.

Nadopunit će nedavno prihvaćen **Kodeks prakse za normizaciju u europskom istraživačkom prostoru**. Iako je Kodeks usmjeren na „dobavljačku stranu“ normizacije na temelju istraživanja i inovacija, postoje praznine u poznavanju potreba gospodarstva za normama, koje proizlaze iz istraživanja i inovacija, iako norme mogu biti ključne sastavnice u uspjehu poduzetništva. Budući da na inovacije utječe niz čimbenika na strani potražnje, npr. povjerenje i interoperabilnost, dokazi povezani s njihovom ulogom u normizaciji mogu biti važan doprinos razvoju politike inovacija.

Norme su važan kanal za uspješan prijenos, komercijalizaciju i valorizaciju rezultata istraživanja. One su stoga nezaobilazan dio inovacija. Norme osiguravaju kompatibilnost i interoperabilnost proizvoda te razinu kvalitete, učinkovitosti i sigurnosti. Važne su i za stvaranje ekonomije razmjera i povećanje učinkovitosti u lancima opskrbe. Kao što je naglašeno u **Europskoj industrijskoj strategiji**, brojne su koristi od uključivanja u izradu normi za nove tehnologije i tehnologije u nastajanju. Norme imaju moć jačanja gospodarske, društvene i ekološke vrijednosti te učinka projekata u području istraživanja i inovacija.

Izvor: *Europska komisija*
(priređila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Dan Europe i Europska godina vještina 2023.

Danom Europe, koji se obilježava 9. svibnja, slavi se godišnjica „Schumanove deklaracije“ kojom je Robert Schuman, tadašnji francuski ministar vanjskih poslova, 1950. godine iznio svoju ideju o novom obliku političke suradnje u Europi.

Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj, mnogobrojni građani i predstavnici medija obilježili su **Dan Europe** – rođendan Europske unije, **Festivalom vještina na Europskom trgu u Zagrebu**. Festival je organiziran u zajedno s **Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, Uredom Europskog parlamenta u Hrvatskoj**, veleposlanstvima država članica Europske unije akreditiranim u Hrvatskoj, Agencijom za mobilnost i programe EU-a, Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova EU te Ministarstvom rada, mirovinskoga sustava, socijalne politike i obitelji, nacionalnom kontaktnom točkom za Europsku godinu vještina.

Danom Europe, koji se obilježava svake godine 9. svibnja, slavi se mir i zajedništvo. Ovaj datum označava godišnjicu povijesne „Schumanove deklaracije“ kojom je Robert Schuman, tadašnji francuski ministar vanjskih poslova, 1950. godine iznio svoju ideju o novom obliku političke suradnje u Europi.

Glavni tematski povod ovogodišnjeg festivala i proslave Dana Europe bilo je obilježavanje **Europske godine vještina 2023.**, ali i obilježavanje **10. godišnjice članstva** Hrvatske u Europskoj uniji.

Na svečanom otvorenju govorili su predsjednik Vlade Republike Hrvatske **Andrej Plenković**, gradonačelnik Grada Zagreba **Tomislav Tomašević**, državna tajnica u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova **Andreja Metelko-Zgombić**, direktor za urede Europskog parlamenta u državama članicama **Stephen Clark**, voditelj Predstavništva Europske komisije u Hrvatskoj **Ognian Zlatev** te veleposlanica Kraljevine Švedske u Hrvatskoj **Nj. E. Diana Helen Madunic** kao predstavnica švedskog predsjedanja Vijećem EU-a.

Čestitajući okupljenim građanima Dan Europe, **Andrej Plenković**, predsjednik Vlade Republike Hrvatske u svom obraćanju istaknuo je: „*Na Dan Europe obilježavam više od sedam desetljeća mirovnog projekta na kontinentu. Ove godine slavimo i 10. godišnjicu ulaska Hrvatske u Europsku uniju. U proteklom desetljeću ovo je ojačalo naš međunarodni položaj te smo realizirali dva strateška cilja - jedina smo država u povijesti Unije koja je na isti dan ušla u Europsko područje i Schengenski prostor, 1. siječnja 2023.*“

Gradonačelnik Zagreba **Tomislav Tomašević** istaknuo je: „*Europske vrijednosti one su mira, demokracije, tolerancije, jednakosti - i, prije svega, solidarnosti. Kako je predviđao još Robert Schuman, Europa se neće stvoriti odjednom niti po jednom jedinstvenom planu, već kroz konkretna postignuća koja će zatim generirati istinsku solidarnost.*“

Voditelj Predstavništva Europske komisije u Hrvatskoj **Ognian Zlatev** čestitao je okupljenima rođendan Europske unije, uz posebne čestitke Hrvatskoj povodom 10 godina hrvatskog članstva u Uniji. Naglasio je da 2023. i Europska godina vještina, a to je ove godine komunikacijski fokus svih europskih institucija jed gotovo svakoj državi članici nedostaje kvalificirane radne snage, gotovo u svim sektorima i na svim razinama obrazovanja. „*Više od ¼ tvrtki u Europskoj uniji teško pronalazi radnike s potrebnim vještinama. Od ukupnog broja zaposlenih samo 37 % odraslih redovito se dodatno osposobljava, a tek 40 % odraslih i svaka treća zaposlena osoba u Europi nema osnovne digitalne vještine. Zato će Europska godina vještina 2023. biti onaj potrebni poticaj da ostvarimo cilj od najmanje 80 % digitalno pismenih građana u Europskoj uniji,*“ zaključio je Zlatev.

Stephen Clark, direktor za urede Europskog parlamenta u državama članicama naglasio je posebnost ovogodišnje proslave: „*Dan Europe je za Hrvatsku u 2023. poseban budući u ovoj godini postala dio eurozone i schengenskog prostora, i obilježava 10. godišnjicu članstva. Europska unija simbol je demokracije i temeljnih vrijednosti, način na koji poslujemo i suočavamo se s izazovima. Ona je simbol nade i mira, podsjetnik da se na europskom projektu stalno radi, da se on razvija, napreduje i spreman je odgovoriti na sve izazove.*“

Posjetitelji Festivala vještina imali su priliku razgledati štandove država članica Europske unije, upoznati se s radom Udruženja obrtnika grada Zagreba, informirati se o programima mobilnosti i sudjelovali u raznim aktivnostima. Saznali su više o programu obrtničkih škola ambasadora Europskog parlamenta čije su učenice i učenici prezentirali svoja znanja i vještine. Različite radionice za kognitivne, komunikacijske i digitalne vještine pod vodstvom Instituta za inovacije, kao i **radionica o europskoj platformi eTwinning** za školsko obrazovanje i jačanje vještina učenika i nastavnika, održane su u Kući Europe na Europskom trgu.

Preuzeto s: <https://commission.europa.eu/>